

Vastaus kirjalliseen kysymykseen viittomakielisen hätäilmoituspalvelun rahoituksen varmistamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Merja Mäkisalo-Ropposen / sd ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 541/2022 vp:

Miten hallitus aikoo varmistaa viittomakielisen hätäilmoituspalvelun jatkuvuuden myös tulevaisuudessa, jotta viittomakielen käyttäjien yhdenvertaisuus toteutuu?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Kansaneläkelaitoksen (Kela) pääjohtaja Elli Aaltonen antoi Kelan etuuspalvelujen tulosityksikölle 16.6.2017 toimeksiannon perustaa työryhmä, jonka tehtävänä oli arvioida mahdollisuuksia vammaisten tulkkauspalvelun laajentamiseksi eräisiin viranomaispalveluihin. Perustettuun työryhmään kuului Kelan edustajien lisäksi Hätäkeskuslaitoksen, sosiaali- ja terveysministeriön ja sisäministeriön edustus. Työryhmä kuuli työssään myös kohderyhmään kuuluvia vammaisjärjestöjä. Työryhmän esityksestä päätettiin määräaikaisen pilotin järjestämisestä Kelan viittomakielisen tulkkauspalvelun tarjoamisesta hätäpuheluiden vastaanottamisessa. Asiakaskohderyhmäksi valittiin suomenkieliset kuulovammaiset henkilöt, jotka edustavat vammaisten tulkkauspalveluihin oikeutetuista suurinta asiakasryhmää. Kela ja Hätäkeskuslaitos aloittivat keskinäisellä sopimuksellaan 15.6.2021 viittomakielisen pilotin koskien hätäilmoitusten vastaanottamista. Pilotin kestoajaksi määriteltiin 15.6.2021 - 30.6.2022. Pilotin kokeilu-aikaa on myöhemmin jatkettu 31.12.2022 saakka.

Pilotin palvelu määriteltiin avoimeksi kaikille, eikä se edellytä ennakkorekisteröitymistä. Palvelu on käytössä arkipäivisin klo 08-16 välillä. Viittomakielisen tulkkauspalvelun käyttäminen tapahtuu 112 Suomi -sovelluksen avulla. Toimintamallina on, että käyttäjä ottaa sovelluksen avulla yhteyttä Kelan viittomakielen tulkkipalveluun, josta tulkki ottaa yhteyttä hätäkeskukseen (pilotissa Turun hätäkeskus). Yhteys palvelun käyttäjän ja tulkkikeskuksen välillä sisältää videokuvan, joka mahdollistaa reaaliaikaisen viittomakielisen palvelun asiakkaan ja tulkin välille, sekä yhteydenoton chat-ominaisuudella ja äänellä. Yhteys tulkkikeskuksen ja hätäkeskuksen välillä tapahtuu puheen välityksellä. 112 Suomi -sovellus välittää myös laitteen tarkan paikannuksen.

Kela on sitoutunut tuottamaan tulkkauspalvelut pilotin aikana ilman kustannusvaikutuksia asiakkaille tai Hätäkeskuslaitokselle maksaen nämä palvelut omista toimintamenoistaan. Hätäkeskuslaitos on vastannut niistä kustannuksista, jotka ovat liittyneet palveluiden kehittämiseen 112 Suomi-sovelluksen kehittämisen osalta.

Pilotin aikana on kerätty kokemuksia palveluiden tarpeesta (määrä ja laatu). Näiden analysointiin viitaten on todettu, että 112 Suomi -sovelluksen kautta on tapahtunut satoja yhteydenottoja viit-

tomakieliseen tulkkauspalveluun. Suurin osa näistä on ollut kuitenkin kytkentään liittyviä testauksia, koska järjestelmään liittyminen vaatii testiyhteydenoton tulkkikeskukseen ennen sen varsinaista käyttöönottoa. Turun hätäkeskukseen on välitetty pilotin aikana näistä 10-15 hätäyhteydenottoa. Poliisin taikka muiden viranomaisten yhteydenottoja ei vuoden 2022 aikana ole ollut.

Viittomakielisen tulkkauspalvelun pilotti on ollut aiempien tietojen perusteella päättymässä 31.12.2022. Sosiaali- ja terveysministeriö sekä sisäministeriö pitävät eri tahoilta saatujen palautteiden perusteella hätäilmoituksen tekemiseen liittyvää viittomakielistä palvelua kuitenkin tärkeänä yhdenvertaisuutta edistävänä tekijänä. Sisäministeriö on edistänyt asiaa ja käynyt asiasta neuvotteluita Hätäkeskuslaitoksen ja Kelan edustajien kanssa. Pilotin jatkamisen osalta pyritään ratkaisuun, jossa tulkkauspalvelun pilottia voitaisiin jatkaa vuonna 2023 Hätäkeskuslaitoksen väliaikaisella rahoituksella. Tulevan vuoden aikana selvitetäisiin viittomakielisten tulkkauspalveluiden järjestämistapa, kustannusten jakaminen eri osapuolien kesken ja vakinaistamisen mahdollisuudet. Palvelun järjestämisessä on myös muita avoimia kysymyksiä, kuten mahdolliset lainsäädännön muutostarpeet.

Hätänumeroon saa edelleen yhteyden puhelun lisäksi tekstiviestillä kuten tälläkin hetkellä. Tekstiviestipalvelulla on haluttu turvata vammaisten henkilöiden yhdenvertainen mahdollisuus saada yhteys hätäkeskukseen, koska tämä palvelu on tarkoitettu henkilöille, joilla on kuulovamma tai vaikeuksia puheen tuottamisessa. Tekstiviestin avulla tehtävä hätäilmoitus on toiminut jo usean vuoden ajan ja sen käyttöaste on melko suuri, vuonna 2021 tehtiin sen avulla yli 4500 hätäilmoitusta.

Esteettömyysdirektiivin toimeenpanon yhteydessä muutetaan myös hätäkeskustoiminnasta annettua lakia (HE 41/2022). Hätäkeskuslain muutoksella toteutetaan esteettömyysvaatimukset yleiseen hätänumeroon 112 vastaamisessa. Jatkossa hätäilmoitus on voitava tehdä puheviestintään sekä vaihtoehtoisesti reaaliaikaiseen tekstiviestintään perustuvaa yhteydenottotapaa käyttäen ja hätäkeskusten on vastattava yhteydenottoon samaa kommunikaatiotapaa käyttäen. Videokuvaa voidaan tarjota vapaaehtoisesti puheen ja tekstin lisäksi vaihtoehtona, mutta sitä ei ole pakollista järjestää. Jos videokuva tarjotaan esimerkiksi videotulkkauksen järjestämiseksi, siihen on sisällytettävä esteettömyysdirektiivin mukaisesti täydellisesti interaktiiviseksi synkronoitu puhe ja teksti (reaaliaikainen tekstitys mukaan luettuna). Hätäkeskuslain muutos mahdollistaa myös tietotekniikan kehittymisen hyväksikäytön tulevaisuudessa ja erilaisten hätäilmoitustapojen kehittämisen. Esteettömyysdirektiivin toimeenpanon yhteydessä tekstiviestipalvelun ennakorekisterivelvollisuus tullaan poistamaan esteellisenä ja luodaan reaaliaikainen chat-palvelu vuoden 2025 loppuun mennessä. Esteettömyysdirektiivin toimeenpanolla ja hätäkeskuslain muutoksilla varmistetaan, että vammaiset henkilöt voivat käyttää hätäviestejä mahdollisimman laajasti vammaisten henkilöiden tarpeidensa mukaisesti (puhe, reaaliaikainen tekstiviestitys).

Helsingissä 11.11.2022

Sisäministeri Krista Mikkonen

VN/28437/2022-SM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: